

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Трофименко О. А. С.

в. о. вченого секретаря ДНП «Український науково-дослідний
інститут реабілітації та курортології МОЗ України»,
кандидат юридичних наук, адвокат, медіатор

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ АДВОКАТА У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДІВ

Повномасштабна війна в Україні зумовила появу великої кількості військовослужбовців, які потребують фізичної реабілітації — тривалої медичної допомоги, відновлення рухових функцій, санаторно-курортного оздоровлення, адаптації до повсякденного життя.

Відповідно до Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про реабілітацію в сфері охорони здоров'я» [1] держава гарантує надання безкоштовних послуг з реабілітації, а саме: реабілітаційне обстеження, складання індивідуального плану реабілітації та подальшої програми терапії, нейрореабілітацію, ортопедичну та кардіо-респіраторну реабілітацію, необхідне знеболення у стаціонарі та психологічну допомогу [2]. Проте на практиці військовослужбовці змушені стикатися зі значними труднощами в процесі отримання послуг з реабілітації.

За результатами проведеного дослідження громадською організацією «Принцип» в 2024 році, основними бар'єрами в отриманні послуг реабілітації є бюрократичні аспекти та взаємодія з військовою частиною, а саме: труднощі з отриманням необхідних документів і висновків для продовження реабілітації, оскільки військова частина не забезпечила належної координації та підтримки задля її проходження, зокрема, проблеми координації військової частини безпосередньо з медичним закладом [3].

Всі ці проблеми призводять до конфліктних ситуацій, які мають не лише правовий, а й адміністративно-комунікаційний характер. В цих умовах адвокат-медіатор, може стати ефективним посередником між військовослужбовцем, лікувальним закладом і державними органами, сприяючи швидкому та мирному врегулюванню питань щодо фізичної реабілітації.

Реалізуючи своє право на отримання послуг з реабілітації, військовослужбовці часто стикаються з низкою проблемних питань: затримкою в наданні реабілітаційних послуг, відсутністю належної комунікації між надавачами послуг з реабілітації, неодноразовими перенаправленнями до різних медичних закладів, проблемами з кадровим забезпеченням системи реабілітації та проходженням

військово-лікарської комісії, а також труднощами у комунікації з медиками.

Такі ускладнення нерідко змушують військовослужбовців захищати свої права в суді. Показовим є рішення Львівського адміністративного окружного суду від 16.04.2024 р. у справі № 380/690/24 яким визнано протиправну бездіяльність міської ради щодо компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Проте тривалість і складність судового розгляду підтверджують потребу у впровадженні альтернативних способів вирішення спорів, зокрема медіації, де адвокат-медіатор може ефективно сприяти узгодженню рішень між військовослужбовцем і закладом реабілітації без судового втручання.

Застосування медіації під час реабілітації дозволяє: 1) зменшити конфлікти між військовослужбовцями та соціальними інституціями; 2) підтримати родини військових у процесі адаптації; 3) сприяти мирному вирішенню відповідних конфліктних ситуацій; 4) запобігати повторній травматизації осіб у процесі захисту їх законних інтересів. У такий спосіб адвокат стає медіатором відновлення справедливості та соціальної рівноваги.

Залежно від медіабельності кейсу (тобто можливості знайти спільне вирішення конфліктної ситуації в процесі ситуації) адвокат може виступати: 1) нейтральним посередником, який пояснює сторонам правові межі; 2) фахівцем, який допомагає оформити відповідну мирову угоду; 3) гарантом дотримання законності встановлених домовленостей сторін. Використання медіації значно скоротить час вирішення спірної ситуації, зменшить навантаження на судову систему, збереже довіру пацієнтів до системи охорони здоров'я та процесу реабілітації в цілому. Найголовніше, це зменшить і без того важкі емоційні переживання, які впливатимуть на хід процесу реабілітації.

Типовими кейсами, де медіація може бути ефективною є: 1) спори між пацієнтом та представниками мільтидисциплінарної команди лікарів, адміністрацією закладів щодо обсягу та строків лікування; 2) між лікувальним закладом та органом соціального забезпечення (фінансування направлення на реабілітацію, компенсації); 3) між пацієнтом та органами державної влади (черговість та порядок доступу до реабілітації).

Досвід вирішення спорів із застосуванням медіації в медичній сфері за участю військовослужбовців є досить поширеним в багатьох країнах. Так, в США відповідно до закону про вирішення адміністративних спорів 1996 року та політиці альтернативного вирішення спорів Міністерства ветеранів США (VA Directive 5978) підтримується альтернативне вирішення спорів (ARS) у максимально можливому обсязі та на якомога ранній стадії для запобігання, мінімізації та вирішення спорів у максимально короткий термін [4].

В Австралії діє Рада з розгляду питань ветеранів (Veterans' Review Board), яка забезпечує розгляд спірних питань в рамках закону про військову реабілітацію та компенсацію 2004 року (Military Rehabilitation and Compensation Act 2004), закону про права ветеранів 1986 року (Veterans' Entitlements Act 1986), закону про безпеку, реабілітацію та компенсацію (позови, пов'язані із захистом) 1988 року (Safety, Rehabilitation and Compensation (Defence-related claims) Act 1988) [5]. Загалом процес розгляду спорів не містить формальних ознак медіаційної процедури, але є менш стресовою, швидкою та результативною ніж судові засідання.

В Новій Зеландії за допомогою незалежних медіаторів організації Accident Compensation Corporation (ACC) проводиться медіація, примирення та сприяння з метою надання можливості провести змістовні розмови з учасниками спору, щоб знайти шляхи вирішення ситуації, що склалася без необхідності судового розгляду, в тому числі щодо ситуацій в сфері охорони здоров'я [6].

У Сполученому Королівстві при Міністерстві охорони здоров'я та соціального забезпечення діє NHS Resolution, яка надає експертні послуги щодо справедливого вирішення проблем та суперечок, обміну досвідом для покращення та збереження ресурсів для догляду за пацієнтами. Партнерами цієї організації є: 1) The Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR) (де медіаторами є в тому числі практикуючі адвокати, які пройшли відповідну підготовку та мають значний досвід медіації), 2) Global Mediation; 3) Trust Mediation Limited [7].

Механізми впровадження медіації за участю адвоката доцільно інтегрувати в діяльність реабілітаційних закладів України через систему професійного розвитку фахівців. Це можна реалізувати у форматі тренінгів з етичної комунікації для юристів, медичних працівників та представників ветеранських організацій, розроблених за зразком моделі NHS Resolution (Велика Британія). В результаті проведення відповідних заходів буде сформована культура партнерства та вдасться запобігти конфліктам у процесі реабілітації військовослужбовців.

В центрах реабілітації, санаторно-курортних закладах доцільно запровадити «кабінети медичної медіації», де фахівці у сфері вирішення конфліктів можуть долучитися до роботи мультидисциплінарної команди: здійснювати посередництво у спорах щодо реабілітаційних планів, строків, компенсацій або попереджувати конфлікти між військовослужбовцями, лікарями та адміністрацією. Для фінансування відповідних заходів, варто використовувати змішану модель фінансування: де частина коштів може бути сплачена від діяльності закладів реабілітації, а частина з грантів, отриманих в результаті співпраці з міжнародними організаціями.

Отже, сучасна система реабілітації військовослужбовців потребує синергії правових, медичних і соціальних підходів. У цьому контексті адвокат-медіатор стає фахівцем, який поєднує юридичну компетентність, комунікаційні навички та розуміння процесу фізичної реабілітації. Його участь забезпечує захист прав військовослужбовців та врегулювання спорів між пацієнтом та закладом реабілітації, а також узгодження індивідуального плану реабілітації без конфліктних ситуацій. Адвокат-медіатор виступає посередником між правом і медициною, допомагаючи сторонам зберегти довіру, забезпечити прозорість рішень і сприяти швидшому відновленню фізичного стану пацієнта.

Таким чином, поєднання функцій адвоката, медіатора та фахівця з реабілітації створює модель підтримки захисників, у якій відновлення здоров'я супроводжується відновленням справедливості, гідності та соціальної інтеграції.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 45. Ст. 425.
2. Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»: Закон України від 03 грудня 2020 р. № 1053-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 11. Ст. 90.
3. Правозахисний центр для військовослужбовців «Принцип». Реабілітація українських військових та ветеранів: досвід долаття несистемності. URL: <https://www.pryncyp.org/analytics/rehabilitation/> (дата звернення: 23.10.2025).
4. U. S. Department of Veterans Affairs. Alternative Dispute Resolution (ADR). URL: <https://www.va.gov/ADR/index.asp> (дата звернення: 23.10.2025).
5. Veterans' Review Board. About the Veterans' Review Board (VRB). URL: <https://www.vrb.gov.au/> (дата звернення: 23.10.2025).
6. Accident Compensation Corporation (New Zealand). Alternative Dispute Resolution (ADR). URL: <https://www.acc.co.nz/im-injured/resolve-an-issue/alternative-dispute-resolution> (дата звернення: 23.10.2025).
7. NHS Resolution. Dispute resolution — alternative dispute resolution (ADR). URL: <https://resolution.nhs.uk/services/claims-management/alternative-dispute-resolution/> (дата звернення: 23.10.2025).